

ОПОРТУНІСТИЧНА ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГЕНТА РИНКУ

Володимир Семцов
д.екон.наук, професор

Львівський університет бізнесу та права (Україна)

Ефективне забезпечення конкурентоспроможності агентів ринку – одне з найактуальніших питань для нашої держави в сучасних умовах. Слід відзначити, що конкурентоспроможність агентів ринку, по суті, становить собою специфічну систему протистояння одного суб'єкта економіки іншому та/або іншим для захоплення ринку, зокрема за допомогою використання соціально-економічних ресурсів, таких як матеріально-виробничі потужності, інноваційні технології виробництва та/або управління, інформація, інституційне середовище та багато чого іншого.

Варто відзначити, що особливу роль у розв'язанні проблем забезпечення конкурентоспроможності агентів ринку відведено опортуністичній поведінці. З цього приводу слід підкреслити, що використання економічного опортунізму в управлінні можна цілком справедливо вважати одним із найбільш кардинальних та/або радикальних інструментів формування ефективної системи конкурентоспроможності агентів ринку в умовах сьогодення.

Опортуністична економічна поведінка впродовж тривалого періоду є питанням, яке цікавить не лише вчених-економістів, а й управлінців-практиків. Адже в умовах глобалізації та євроінтеграції ортодоксальні детермінанти бізнесу, такі як використання нових технологій, створення складних технологічних ланцюгів, диверсифікація виробництва та інше, значною мірою втрачають своє базальне значення інструментів підвищення конкурентоспроможності. Саме тому ідентифікація диференційних підходів щодо ролі та значення економічного опортунізму чинника підвищення конкурентоспроможності набуває дедалі більшої актуальності.

Виступаючи специфічною формою нематеріальних активів, опортуністичні моделі економічної поведінки суттєво розширюють економічні горизонти щодо максимізації вартості бізнесу. Унікальність опортунізму полягає в тому, що, на відміну від інших соціально-економічних ресурсів, цей чинник досить часто є стійким до мінливого ринкового середовища, а

отже, може бути використаний як дієвий інструмент фінансово-економічного домінування в конкурентному протистоянні агентів ринку.

Опортуністична економічна поведінка в умовах постіндустріального розвитку ринку стає фактично однією із ключових детермінант формування додаткової вартості в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємницьких структур. Тож ідентифікація та/або конкордація відповідних соціально-економічних інститутів має відбуватися залежно від обраного вектора розвитку агента ринку. Іншими словами, для спільноти надзвичайно важливо, який характер опортунізму обирає той чи інший агент ринку – дисфункційний, тобто нищівний щодо інтересів соціуму, чи можливо прибутково орієнтований на основі інновацій, але який здатний «сприяти» удосконаленню наявного інституційного середовища.

Отож така дуалістична природа економічного опортунізму вимагає обачності та делікатності в процесах регулювання соціально-економічних відносин. Багато що тут залежить і від органів влади, оскільки критичне переосмислення значення принципів опортунізму сприяє формуванню економічного потенціалу.

Опортуністичні моделі економічної поведінки передбачають, що в умовах конкурентного протистояння агенти ринку максимізують свою вартість насамперед за рахунок використання соціально-економічних, політичних та культурних детермінант [1, 2].

Очевидно, що основними обов'язковими умовами виникнення економічного опортунізму є відсутність достатньої повноти та/або асиметрія інформації в контексті максимізації вартості, а також неналежний рівень відповідальності за порушення інституційних угод. Безперечно, що є і інші умови, наприклад наявність особистісних психологічних характеристик економічних суб'єктів, рівень культури та інше, але вони, на нашу думку, більшою мірою виступають додаткові чинники інтенсифікації опортунізму.

Зважаючи на викладене вище, слід зазначити, що використання опортуністичних моделей поведінки сприяє нарощенню конкурентного потенціалу підприємницьких структур і, як наслідок, відбувається перебудова та/або удосконалення інституційного середовища. Опортуністичні дії забезпечують специфічну сигналізацію соціуму щодо сучасних тенденцій розвитку економічних відносин: такі сигнали створюють умови для внесення коригувальних змін в процеси інститутогенезу. Водночас, на нашу думку, агенти ринку повинні чітко усвідомлювати і те, що хоча здебільшого опортунізм дійсно створює умови для швидкої економічної вигоди, але в довгостроковій перспективі він, як правило, виявляється збитковим.

Список використаних джерел

1. Карачина Н. П. Економічна поведінка машинобудівних підприємств: теорія, методологія, практика управління : монографія. Вінниця : Книга-Вега, 2010. 416 с.
2. Семцов В. М. Інституціоналізація організаційно-поведінкових змін у діяльності підприємств аграрної сфери України: концепт неспостережуваних економічних процесів : монографія. Вінниця : ФОР Рогальська І. О., 2018. 480 с.